

Η θέσπιση εξετάσεων που αφορούν τις διαδικασίες μετάβασης από τη Μέση στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση έχει ιστορικό χαρακτήρα.

Κατά τη δεκαετία του 1920, το καθεστώς της εγγραφής στο πανεπιστήμιο, με μόνο εφόδιο το απολυτήριο του τότε γυμνασίου, ανατρέπεται για πρώτη φορά.

Από τότε έως σήμερα οι εξετάσεις για την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, με όποια μορφή κι αν έγιναν, όποιο όνομα κι αν πήραν - ακαδημαϊκό απολυτήριο, εισιτήριες εξετάσεις, πανελλήνιες, πανελλαδικές, γενικές εξετάσεις - είχαν ένα κοινό βασικό χαρακτηριστικό: τον νομιμοποιητικό τους λόγο. Πραγματικά δεν υπάρχει εξεταστικό σύστημα τα τελευταία τριάντα χρόνια που να μην περιελάμβανε στην εισηγητική του έκθεση ως στόχους και δικαιολογητικό λόγο της θέσπισής του τον περιορισμό της παραπαιδείας, την αντικειμενική και αξιοκρατική επιλογή των μαθητών, την ισότητα ευκαιριών, το άνοιγμα του πανεπιστημίου, το τέλος του «ασφυκτικού εναγκαλισμού» του λυκείου από τις απαιτήσεις των εξετάσεων και τη φραστική καταδίκη της έμφασης στην απομνημόνευση.

Ωστόσο στην πιο «ταραγμένη ζώνη» του σχολείου κονιορτοποιούνταν στα γρήγορα όλες οι διακηρύξεις και οι «υποσχετικές» του υπουργείου Παιδείας μαζί με τις «προίκες» των εξεταστικών συστημάτων: οι πανελλαδικές εξετάσεις άφηναν έξω από την πανεπιστημιακή εκπαίδευση μεγάλο μέρος των υποψηφίων, δημιουργούσαν «εργολάβους των εξετάσεων» (φροντιστήρια - ιδιαίτερα μαθήματα), ροκάνιζαν τους οικογενειακούς προϋπολογισμούς και, βέβαια, προκαλούσαν μεταλλάξεις στην ίδια την εκπαιδευτική διαδικασία.

Παράλληλα η κοινωνιολογία της εκπαίδευσης έχει κάνει φανερό ότι η μάχη των υποψηφίων στις Γενικές Εξετάσεις είναι μάχη που δίνεται με κοινωνικούς όρους και ότι η όποια ελαστικότητα του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος σε καμιά περίπτωση δεν μπόρεσε να αναιρέσει το γεγονός πως οι γόνιμοι ευνοημένων - οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά -

οικογενειών είχαν και έχουν απείρως μεγαλύτερες δυνατότητες πρόσβασης στα ΑΕΙ και ιδιαίτερα στις προνομιούχες σχολές τους. Το επάγγελμα και το μορφωτικό επίπεδο των γονέων δεν αναδεικνύεται μόνο ως σημαντικός παράγων διαφοροποίησης των σχετικών πιθανοτήτων πρόσβασης στην πανεπιστημιακή εκπαίδευση, αλλά επηρεάζει σημαντικά και την κατανομή στις διάφορες σχολές των φοιτητών από διάφορες επαγγελματικές κατηγορίες καθώς η έρευνα αποκαλύπτει ότι οι σπουδές που οδηγούν σε επαγγέλματα υψηλού κοινωνικού κύρους και μεγάλων εσόδων όπως π.χ. ιατρικές, πολυτεχνικές, Η/Υ κ.λπ. εμφανίζουν σχεδόν ακραίες κοινωνικές διαφορές στη σύνθεση των φοιτητών.

Ωστόσο, με βικτωριανή υποκρισία προβάλλεται ως τεκμήριο της αθωότητας του εξεταστικού συστήματος η δυνατότητα που παρέχει σε όλους να διαγωνιστούν ισότιμα, υπό τις ίδιες συνθήκες και με τα ίδια θέματα, για την είσοδό τους στη σχολή που επιθυμούν, εξαγνισμένου στην «κολυμβήθρα» των μαρτύρων υπεράσπισης, επιτυχόντων και αποτυχόντων που, ως πρώην υποψήφιοι, βεβαιώνουν μπροστά στις κάμερες την αντικειμενικότητα της επιλογής.

Είναι, βεβαίως, οι απόψεις όλων εκείνων που έλαβαν μέρος στις Γενικές Εξετάσεις. Γιατί οι απόψεις και η ίδια η ύπαρξη όσων δεν μπόρεσαν να παρουσιαστούν ούτε καν ως υποψήφιοι σε αυτές υφίστανται το τελευταίο στάδιο του αποκλεισμού, καθώς εξαφανίζονται την περίοδο αυτή από το εκπαιδευτικό τοπίο σε τέτοιο βαθμό ώστε να μην είναι πλέον ορατοί διά γυμνού οφθαλμού. Βρισκόμαστε μπροστά στην περίπτωση όπου η διεξαγωγή και τα αποτελέσματα των Γενικών Εξετάσεων, ο ίδιος ο θεσμός τους, αποκρύπτουν τον αποκλεισμό χιλιάδων μαθητών χωρίς καν εξετάσεις.

Παράλληλα οι πανελλήνιες εξετάσεις ήταν πάντα ένας μηχανισμός παραεκπαίδευσης της παιδείας. Αρκεί να δει κανείς τον κεντρικό ρόλο που παίζουν στον καθορισμό της διδακτέας ύλης, αδιαφορώντας για ό,τι υλικό δεν σχετίζεται με τις εξετάσεις. Αρκεί να δει κανείς τα θέματα στα οποία διαγωνίζονται κάθε χρόνο οι υποψήφιοι: «Θέλουμε τόσοι να πάρουν 18-20, τόσοι 12-15 κ.τ.λ.». Με θέματα σωστά ή λάθος, σύμφωνα ή όχι με τους στόχους, θεωρητικά ή πρακτικά, έξυπνα ή ηλίθια, πονηρά ή παπαγαλίστικα, ο πραγματικός στόχος των εξετάσεων που είναι να επιλεγούν κάποιοι με τρόπο που να φαντάζει αντικειμενικός, επιτυγχάνεται. Αυτή η γραμμή καθορίζει και τη στάση που οφείλουν να τηρήσουν μαθητές και καθηγητές στο σχολικό μάθημα. Αντί της προαγωγής της κρίσης, της εμπάθουσας, της γενίκευσης, της ανακάλυψης της ομορφιάς, η αξιολόγηση που αναμένεται οδηγεί στην απομνημόνευση τύπων και μεθοδολογιών, στην προπόνηση και όχι στην επιστημονική μελέτη.